

УДК 373.2(477+4):005.336.3]:[006.4:061.1ЄС]
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.72-1.6>

Г. В. Беленька

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

О. В. Коваленко

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

Т. Ю. Шинкар

викладач кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

ЯКІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС: ПАРАМЕТРИ ВИМІРУ ТА МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД

У статті розкрито підходи до параметрів виміру якості дошкільної освіти в Україні та країнах ЄС. Визначено основні поняття дослідження, а саме «якість», «якість освіти», «якість дошкільної освіти», «моніторинг», «психолого-педагогічний моніторинг». Проаналізовано нормативні документи, у яких висвітлюється питання якості дошкільної освіти та її моніторингу. Розглянуті наукові дослідження, в яких висвітлено питання якості дошкільної освіти та її вимірювання. Якісна та доступна дошкільна освіта – один з основних пріоритетів МОН України. До ознак якості дошкільної освіти МОН України відносить: доступність, умотивованого та компетентного педагогічного працівника, безпечне та розвивальне освітнє середовище, зміст дошкільної освіти, управлінську систему, сталу систему моніторингу якості дошкільної освіти. З'ясовано роль методичного супроводу у підвищенні якості дошкільної освіти. Розкрито питання якості дошкільної освіти в країнах ЄС. Розглянуто параметри виміру якості освіти, виокремлені Європейською комісією в рамках міжнародного проєкту «Міжнародні критерії якості дошкільних освітніх програм» (2019), – якість структури, якість процесу, якість результатів. Розглянуті параметри виміру якості дошкільної освіти, запропоновані експертами країн-членів ЄС і організаціями стейкхолдерів, – доступ, робоча сила, навчальна програма, оцінка та моніторинг, управління та фінансування.

З'ясовано, що впливові світові організації визначають якість освіти показником розвитку людського потенціалу, що підтверджує актуальність питання якості дошкільної освіти як для України, так і для європейських країн. Задовольнити сучасні запити батьків і суспільства зможе лише висока якісна дошкільна освіта, конкурентоспроможним буде лише той заклад дошкільної освіти, педагоги якого вивчатимуть і впроваджуватимуть у роботу кращі зразки вітчизняного і зарубіжного досвіду, що зможе забезпечити високий рівень освітнього процесу, статутна діяльність якого буде ґрунтуватись на гуманістичних концепціях виховання, які передбачають високий рівень загальної і психологічної культури виховного процесу та високу якість методичного супроводу, що виявляється в системі стосунків між вихователями і дітьми, членами педагогічного колективу, вихователями і батьками вихованців.

Ключові слова: методичний супровід, моніторинг, освітній процес, параметри виміру, психолого-педагогічний моніторинг, якість дошкільної освіти, якість освіти, якість.

Постановка проблеми. XXI століття ЮНЕСКО оголосило століттям освіти. Це означає, що міжнародне співтовариство визнало освіту як домінуючу розв'язання глобальних проблем людства і формування духовних підвалин нової цивілізації.

ООН визнала рівень та якість освіти показниками розвитку людського потенціалу, що забезпечує соціально-економічний прогрес суспільства загалом. Нагальним питанням в умовах сьогодення для більшості країн світу постала необхід-

ність переходу від усталеної адаптаційної освітньої моделі до моделі інноваційної, спрямованої на розвиток здібностей людини, її інноваційного мислення, здатності до сприймання мінливих умов сучасного світу [1, с. 15].

Одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики в Україні є розвиток дошкільної освіти, що передбачає підвищення вимог до рівня організації роботи закладів дошкільної освіти та якості дошкільної освіти зокрема. Однією з голов-

них освітніх парадигм визначено особистісно орієнтовану, оскільки основний напрям її реалізації – створення оптимальних умов для розвитку і саморозвитку особистості, розкриття в освітньому процесі її інтелектуально-особистісного потенціалу, гуманізація цілей, орієнтація на особистість як найвищу цінність, набуття життєво важливих освітніх компетенцій, соціалізації, входження до європейського та світового освітніх просторів.

Отже, категорія якості освіти у сучасних умовах, підкреслює В. Огнев'юк, є інтегральною характеристикою системи освіти, яка відображає ступінь відповідності реальних освітніх результатів, що досягаються, нормативним вимогам, соціальним і особистісним очікуванням [1, с. 67].

Побудова дошкільної освіти в сучасному життєвому контексті, модернізація всіх її складників – цілей, принципів, завдань, змісту, форм, методів виховання і навчання – перетворюється на першочергову потребу, зазначає О. Кононко. Якісна дошкільна освіта кваліфікується фахівцями як процес і результат удосконалення здібностей і поведінки зростаючої особистості, створення сприятливих умов для досягнення нею фізичної, психічної та соціальної зрілості, одержання можливості для індивідуального зростання, вияву творчих здібностей, актуалізації свого природного потенціалу [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання якості освіти є предметом дослідження таких вітчизняних учених, як: Д. Бодненко, С. Братченко, Л. Гриневич, О. Жильцов, В. Кремень, О. Лещинський, О. Локшина, В. Луговий, В. Лутай, М. Михальченко, В. Огнев'юк, С. Сисоєва, О. Савченко та ін.

Проблеми якості дошкільної освіти відображені у наукових працях В. Алямовської, Л. Артемової, Г. Беленької, І. Карабаєвої, Л. Козак, О. Кононко, О. Коваленко, К. Крутій, Н. Лисенко, Т. Лукіної, О. Половіної, Т. Піроженко, Н. Савінової, О. Янко та ін.

Дослідженню європейського досвіду дошкільної освіти присвячені праці В. Зебзеєвої, С. Дудко, Л. Козак, Т. Кристопчук, Л. Литвин, Т. Поніманської, С. Сисоєвої та ін. Проблеми професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в країнах Східної та Західної Європи досліджують Н. Карпенко, Н. Мельник, М. Олійник та ін.

Мета статті – розкрити шляхи виміру та методичний супровід якості дошкільної освіти в Україні та країнах ЄС.

Завдання, розв'язання яких допомагає реалізації мети: аналіз нормативних документів, у яких висвітлюється питання якості дошкільної освіти загалом та її моніторингу зокрема; наукових досліджень з питань якості дошкільної освіти та її вимірювання; визначення ролі методичного супроводу в управлінні якістю дошкільної освіти; розкриття

підходів до вирішення питань якості дошкільної освіти в країнах ЄС та параметрів її виміру.

Виклад основного матеріалу. На першому етапі метою нашого дослідження було визначення понятійно-категоріального апарату через аналіз основних понять дослідження.

Якість – наявність суттєвих ознак, властивостей, особливостей, котрі відрізняють один предмет чи явище від інших [3]. Окрім того, якість розглядається як філософське поняття з термінології гуманітарних наук. В Арістотелівській логіці якість – одна з 10 категорій, на які поділяються всі речі реальності [4].

Якість дошкільної освіти – цілісна характеристика системи як першої ланки освіти з боку її відповідності потребам зростаючої особистості, сім'ї як споживачів соціальних послуг і держави як соціального замовника; характеризується сукупністю властивостей та мірою корисності, які зумовлюють її здатність повно задовольняти особисті та суспільні потреби. Ідеальною моделлю сучасної дошкільної освіти є висока за якісно-кількісними показниками, теоретико-методологічними засадами, організаційно-методичними умовами, результатами навчально-виховної діяльності [2].

Якість дошкільної освіти розглядають як надання можливості вибору для дитини «індивідуального освітнього маршруту» на основі різноманітності змісту, форм і методів роботи з дітьми; забезпечення соціального захисту дитини від некомпетентних педагогічних дій; гарантія досягнення кожною дитиною мінімально необхідного рівня підготовки для успішного навчання в початковій школі [5, с. 293]; збалансовану відповідність усіх аспектів освіти певній меті, потребам, вимогам, нормам і стандартам; сукупність якостей і характеристик, реалізація яких у педагогічному процесі сприяє різнобічному розвитку дитини, збереженню її здоров'я, успішному переходу до наступного вікового періоду [6, с. 117].

Л. Козак зазначає, що поняття «якість дошкільної освіти» з позиції кожного суб'єкта освітнього процесу (держави, дітей, батьків, педагогів, керівників) трактується по-різному [7, с. 201]. К. Крутій підкреслює, що якість дошкільної освіти є системним поняттям, яке охоплює всі аспекти діяльності закладу дошкільної освіти і пов'язане з оцінкою здоров'я вихованців, їхнім інтелектуальним, моральним та естетичним розвитком [8, с. 73].

Слід зазначити, що у сучасній теорії та практиці дошкільної освіти відсутні єдині параметри оцінки якості дошкільної освіти. Науковці К. Крутій, О. Янко та ін. вважають, що вона має бути полікритеріальною та характеризуватися через сукупність таких груп критеріїв, як: якість умов, якість освітнього процесу, якість результатів освіти [8; 9].

В основу визначення якості дошкільної освіти, зазначає О. Кононко, покладено моніторинг [2].

Під моніторингом розуміють постійний контроль за будь-яким процесом з метою виявити, чи відповідає він бажаному результату або початковим прогнозам [10]. Моніторинг – постійне спостереження за процесом, явищем з метою виявити його відповідність певним нормам, прогнозам, бажаному результату тощо [11].

Моніторинг якості дошкільної освіти передбачає усвідомлення експертами категорії «норма» як однієї з найважливіших для процедури контролю та оцінки параметрів розвитку дошкільника й ефективності діяльності педагога. В. Слободчиков розглядає «норму розвитку» як культуро- й особистісно-зумовлене ціннісне явище, вказує, що норма – не те середнє, що фіксується, а те краще, що ймовірно у певному віці для конкретної дитини за відповідних умов [12, с. 8].

Здійснюючи моніторинг якості дошкільної освіти, заклад дошкільної освіти можна розглядати як простір реалізації певного освітнього проєкту. С. Братченко підкреслює, що процес його вивчення не може зводитися лише до оцінки, оскільки ця функція не основна, а одна з багатьох у багатосторонній експертизі освітньої діяльності закладу. Повноцінна експертиза не може задовольнитися аналізом кінцевих результатів, вона має орієнтуватися на дошкільну освіту як процес, спрямований на розширення можливостей зростаючої особистості, її саморозвиток. Критерії благополуччя і розвитку дитини як особистості мають стати вихідною точкою в аналізі будь-якої педагогічної системи. Смісл такого аналізу полягає у виявленні реального впливу такої педагогічної практики на особистісне зростання дитини, на визначення того, якою «особистісною ціною» досягаються ті чи інші результати [2].

Поняття «моніторинг» з'явилося у процесі вивчення впливу господарчої діяльності людини на навколишнє природне середовище. За міжнародним стандартом (СТ ІСО 4225-80) моніторинг – це багаторазове вимірювання для спостереження за змінами будь-якого параметра в певному інтервалі часу; система довготривалих спостережень, оцінювання, контролювання і прогнозування стану і зміни об'єктів. Цей термін було запропоновано (1972 р.) на противагу (або доповнення) до терміна «контроль». Крім спостережень і отримання інформації, моніторинг передбачає і елементи активних дій, таких як оцінювання, прогнозування, розроблення природоохоронних рекомендацій [13].

Окрім того, загальновідомо, що з квітня 2008 р. Україна стала повноправним урядовим членом Європейського реєстру забезпечення якості (EQAR). І як інші члени цієї організації впроваджує педагогічний моніторинг у практику роботи всіх освітніх закладів.

Аналіз довідникових джерел і наукових педагогічних розвідок дає змогу констатувати, що надій-

ним інструментом, який дозволяє визначити, виміряти якість освіти, є моніторинг як цілісна система досліджень.

Питання якості дошкільної освіти та її моніторингу знайшло відображення у Національній доктрині розвитку освіти, Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020 р.), Постановах Кабінету Міністрів України, низці наказів МОН України, методичних рекомендаціях тощо.

Зокрема, у Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, і те, що держава постійно здійснює моніторинг якості освіти, забезпечує його прозорість, сприяє розвитку громадського контролю. У зазначеному документі визначені також основні шляхи моніторингу. Проблема моніторингу знайшла своє висвітлення в низці наказів Міністерства освіти і науки України. Зокрема, Постанові КМ України «Про внесення змін до Порядку проведення зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» (2016) [14], Наказі МОН України «Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти» (2020) [15].

Крім того, у Положенні про дошкільний навчальний заклад (2003) зазначено, що у переліку основних обов'язків медичних працівників дошкільного закладу на першому місці стоїть моніторинг стану здоров'я, фізичного та нервово-психічного розвитку дітей [16].

Пильна увага питанню якості дошкільної освіти була приділена на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Стан і проблеми законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні» (2020). Зокрема, у Рекомендаціях слухань у п. 5 було визначено таке: «Створення системи забезпечення якості дошкільної освіти. З цієї метою необхідно: розбудувати ефективну систему зовнішнього забезпечення якості дошкільної освіти; здійснювати організаційно-методичну підтримку закладів дошкільної освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності, що забезпечують здобуття дошкільної освіти, щодо створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти; запровадити систему моніторингу та оцінку якості дошкільної освіти; сформулювати Порядок інституційного аудиту закладів дошкільної освіти, у тому числі критеріїв та індикаторів оцінювання якості освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти; розробити професійний стандарт вихователя закладу дошкільної освіти та стандарт вищої освіти зі спеціальності «Дошкільна освіта» [17].

Якісна та доступна дошкільна освіта – один з основних пріоритетів МОН України. До ознак якості дошкільної освіти МОН України відносить: доступність, умотивованого та компетентного педагогічного працівника, безпечне та розвивальне освітне

середовище, зміст дошкільної освіти, управлінську систему, стали систему моніторингу якості дошкільної освіти [18].

Вагоме місце питанню якості дошкільної освіти відведене у «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку» (2020), в ній виокремлена якість освіти для дітей раннього та дошкільного віку як шлях до сталого розвитку якісного людського капіталу України; одним з пріоритетів є гарантування рівного доступу до якісної освіти всіх дітей раннього та дошкільного віку; розкрито поняття поліфункціональності поняття якості, що має три виміри: якість дошкільної освіти, якість освітнього процесу та якість результату дошкільної освіти. Це свідчить про пильну увагу з боку держави до проблеми якості освіти загалом та дошкільної зокрема.

Питання якості дошкільної освіти та її вимірювання висвітлено у низці наукових досліджень та публікацій. Зокрема, В. Огнев'юк до основних тенденцій розвитку сучасної освіти, окрім низки інших, відносить запровадження механізмів вимірювання якості освіти та моніторингу її стану. Під системою моніторингу якості освіти розуміється система збору, оброблення, аналізу, зберігання і поширення інформації про освітню систему та її окремі елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління якістю освіти, дає змогу діагностувати стан системи освіти в будь-який момент часу і забезпечити можливість прогнозування її розвитку. Проведення моніторингу зорієнтоване на основні аспекти якості освіти: якість результату; якість умов (програмно-методичні, матеріально-технічні, кадрові, інформаційно-технічні, організаційні та ін.); якість процесів [1, с. 62–67].

Г. Беленька розкриває питання залежності якості дошкільної освіти від якості підготовки майбутніх педагогів у ЗВО, запитів соціуму та освітнього середовища [19, с. 1–4].

О. Кононко зазначає, що провідні фахівці у галузі дитячої психології та дошкільної педагогіки (Н. Авдеева, М. Єлагіна, В. Давидов, Л. Венгер, О. Запорожець, В. Котирло, В. Мухіна та ін.) до концептуальних положень якості національної дошкільної освіти віднесли такі: якість дошкільної освіти є національним пріоритетом; висока якість дошкільної освіти передбачає органічний зв'язок освіти і науки, педагогічної теорії та практики; модернізація системи дошкільної освіти спрямована на забезпечення її якості відповідно до найновіших досягнень вітчизняної і світової науки, культури та соціальної політики.

Систематичне відслідковування результатів діяльності, її корекція – сутність моніторингу, тобто моніторинг є одним з методів контролю. Проте моніторинг – контроль не результату, а процесу діяльності задля виявлення тенденцій дина-

міки її розвитку. Характер діяльності визначає і специфіку, і зміст моніторингу, наприклад: медичний, господарський, педагогічний, психолого-педагогічний та ін.

У науці управління моніторинг визначається як «універсальний тип мислєдїяльності, який вимагає і особливих знань, і специфічних навичок, і професіоналізму». Але перш за все він вимагає культури збирання інформації. Тому моніторинг часто називають «специфічною інформаційною технологією».

Для системи дошкільної освіти надзвичайно цікавою, на нашу думку, є дефініція «психолого-педагогічний моніторинг». Дослідниками поняття психолого-педагогічного моніторингу тлумачиться по-різному: як інновація, як діалог проєкту з плінними процесами, як збирання та узагальнення інформації, як метод оптимізації контролю.

Найбільш вдалим, на нашу думку, є визначення, запропоноване В. Алямовською. Психолого-педагогічний моніторинг – складний процес відслідковування педагогічного впливу та середовища дошкільного закладу на здоров'я, фізичний і психічний розвиток дитини. Моніторинг можна охарактеризувати як шлях до точності в оцінці діяльності. Та для цього необхідний науковий підхід до опрацювання самої методики моніторингу. Вибір критеріїв та засобів оцінювання – найважливіших її елементів багато у чому залежить від ступеня професіоналізму персоналу та організаційної культури дошкільного закладу. Зміст методики має визначатись об'єктами моніторингу [20]. У закладі дошкільної освіти ними можуть бути: нервово-психічний і фізичний розвиток дітей; психоемоційний стан; адаптація малюків до умов дошкільного закладу; розвиток особистості дитини; діяльність дітей та їх розвиток у ній; вплив середовища дошкільного закладу на розвиток дитини та її психічне благополуччя; фізкультурно-оздоровча діяльність та її вплив на розвиток фізичних якостей та фізичної підготовленості дітей; розвиток інноваційних процесів та їх вплив на підвищення загальної якості роботи дошкільного закладу за основними напрямками його діяльності; педагогічна діяльність вихователів та їх професійно-особистісний розвиток тощо. Об'єктом моніторингу може бути і функціонування управлінського апарату та методичний супровід закладу дошкільної освіти у соціальній та освітній ситуації, що змінюється.

Ефективне управління якістю дошкільної освіти в сучасних закладах дошкільної освіти можливе за умови його якісного методичного супроводу. Методичний супровід у закладі дошкільної освіти здійснює вихователь-методист та директор закладу. Одним із завдань методичного супроводу є здійснення внутрішнього моніторингу якості освіти з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в закладі, вста-

новлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності в межах державних вимог до змісту, рівня обсягу дошкільної освіти (базового компонента дошкільної освіти) її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей [21].

Особливу роль відіграє діяльність методичних кабінетів, що є центром перспективного досвіду, осередком психолого-педагогічної літератури, інноваційних педагогічних технологій у галузі дошкільної освіти. О. Низьковська пропонує методичні кабінети закладів дошкільної освіти трансформувати зі сховищ методичної літератури і численних методичних, дидактичних матеріалів на лабораторії педагогічної майстерності і школи перспективного досвіду, консультативні пункти для педагогів та батьків. Підвищення якості дошкільної освіти забезпечує методичний супровід освітнього процесу в ЗДО на районному, міському, обласному рівнях. Кожна з цих ланок реалізує державну освітню політику, основним її вектором є забезпечення якісної дошкільної освіти відповідно до новітніх досягнень науки, культури і соціальної практики, враховуючи ситуацію розвитку конкретного регіону та особливостей функціонування кожного дошкільного закладу [22].

Якість дошкільної освіти забезпечується не лише засобами постійного контролю та аналізу роботи, а перш за все систематичним вивченням стану освітнього процесу, рівня професійної компетентності педагогів, динаміки змін у розвитку здобувачів дошкільної освіти; наданням консультацій та допомоги педагогам з питань планування освітнього процесу з дітьми, організації співпраці з батьками вихованців, моделювання змісту, форм та методів освітнього процесу; вивчення, узагальнення та поширення перспективного педагогічного досвіду; створення сприятливого психологічного клімату у педагогічному колективі; добір та опрацювання методичної, наукової літератури та надання рекомендацій щодо її використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти тощо.

Як зазначає В. Огнев'юк, глобалізація освіти веде до її певної інтернаціоналізації, тобто визначення змісту знань, які належить передавати, стандартизації знань, формування спорідненої системи цінностей тощо. Інтеграція української освіти до світового освітнього простору передбачає збереження національно-культурної самобутності української нації, її співжиття з іншими народами й національностями, діалог культур та їх взаємозбагачення [1].

Якість дошкільної освіти є актуальним питанням як у світлі чинних реформ освіти України, так і в міжнародному контексті. Воно охоплює не лише безпосередні цільові групи – педагогів, батьків,

представників місцевих спільнот, науковців, а й європейські та міжнародні організації.

Л. Козак обґрунтовує доцільність вивчення європейського досвіду для вирішення сучасних проблем дошкільної освіти в Україні. Проаналізовано досвід організації дошкільної освіти у Франції, Великобританії, Німеччині. Встановлено, що спільним для дошкільних закладів європейських країн є особлива увага до створення розвивального середовища та організація різних видів діяльності, що сприяють загальному розвитку дитини і підготовці її до навчання в школі [7].

Європейською комісією в рамках міжнародного проєкту «Міжнародні критерії якості дошкільних освітніх програм» (2019) було визначено основні критерії якості освіти: якість структури (акредитація програм та ліцензування, санітарно-гігієнічні норми, рівність доступу до якісної дошкільної освіти, співвідношення кількості персоналу до кількості дітей у закладі тощо); якість процесу (інтегрований підхід в освітньому процесі, методики в роботі з дітьми, використання ігрових форм навчання в освітніх програмах, співпраця з батьками, взаємодія педагогів з дітьми, міжособистісне спілкування дітей тощо); якість результатів (розвиток емоційної, когнітивної, фізичної, соціальної сфери, підготовка до подальшої освіти та життя).

Наявність якісної, доступної дошкільної освіти та догляду за дітьми дошкільного віку продовжує залишатися важливим пріоритетом для країн ЄС.

Робоча група, до складу якої входили експерти, висунуті країнами-членами ЄС та організаціями стейкхолдерів, виокремила п'ять параметрів виміру якості дошкільної освіти [23]. Розглянемо їх детальніше.

Доступ – доступна дошкільна освіта для всіх верств населення; єдині підходи до організації дошкільної ланки; залучення громадських об'єднань до дошкільної справи; повага до цінностей, переконань та культури батьків щодо виховання їхніх дітей.

Робочу силу експерти визначили як одну з ключових позицій. З дітьми має працювати висококваліфікований персонал, що постійно навчається, самовдосконалюється, прагне до професійного розвитку. Педагоги дошкільної ланки, помічники, вихователі, сімейні гувернери мають визначати спільні підходи до освітніх програм та особливостей навчання і розвитку дітей. Особливого значення експерти надають умовам праці (робочий час, співвідношення кількості дітей та педагогів, достойний рівень оплати праці), що заохочують працівників дошкільної сфери, знизять постійну плінність кадрів. Професійне керівництво має створювати можливості для «спостереження, роздумів, планування, роботи в команді, співпраці з батьками» [23], що підтверджує важливість

методичного супроводу у наданні якісної дошкільної освіти.

Освітня програма повинна встановлювати загальні цілі, цінності та підходи, що відображають очікування суспільства, спрямованість на заохочення розвитку дітей до їх повного потенціалу, сприятиме формуванню життєво необхідних компетентностей. Освітній процес має здійснюватись в ігровій діяльності, враховуючи інтереси та потреби дітей, поєднувати збалансоване навчання та виховні впливи. Освітня програма має базуватися на співпраці з дітьми, їхніми батьками та педагогічними працівниками, передбачати використання кращих класичних методик та інноваційних підходів до освітнього процесу.

Оцінка та моніторинг дають змогу генерувати відповідну інформацію та відгуки на відповідному місцевому, регіональному чи національному рівнях. Ця інформація повинна підтримувати відкритий обмін досвідом, узгоджене планування, аналіз якості на всіх рівнях у системі дошкільної освіти. До процесу моніторингу мають бути залучені всі групи стейкхолдерів дошкільної освіти. Насамперед мають бути задоволені потреби та інтереси дитини.

Управління та фінансування – зацікавлені сторони в системі дошкільної освіти, які повинні мати чітке та спільне розуміння своєї ролі та відповідальності. Законодавство, дошкільні заклади, батьки та громадські організації мають розуміти важливість спільної роботи, яка даватиме якісні результати для дітей, сімей та місцевих громад.

Висновки. Питання якості дошкільної освіти актуальні як для України, так і для країн ЄС. Це пов'язане з тим, що не тільки на рівні батьків, а найголовніше – на рівні державних чиновників усвідомлене значення раннього і дошкільного дитинства, якості проживання цього вельми важливого періоду для подальшого життя та діяльності кожної людини, громадянина країни.

Впливові світові організації визначають якість освіти показником розвитку людського потенціалу, що підтверджує актуальність питання якості дошкільної освіти як для України, так і для європейських країн.

Задовольнити сучасні запити батьків і суспільства зможе лише висока якісна дошкільна освіта. На наше переконання, конкурентоспроможним буде лише той заклад дошкільної освіти, педагоги якого вивчатимуть і впроваджуватимуть у роботу кращі зразки вітчизняного і зарубіжного досвіду, що зможе забезпечити високий рівень освітнього процесу, статутна діяльність якого буде ґрунтуватись на гуманістичних концепціях виховання, які передбачають високий рівень загальної і психологічної культури виховного процесу та високу якість методичного супроводу, що виявляється в системі стосунків між вихователями і дітьми, членами

педагогічного колективу, вихователями і батьками вихованців.

З огляду на це належний рівень методичного супроводу в закладах дошкільної освіти є необхідною умовою забезпечення якості дошкільної освіти, що сприятиме конкурентоспроможності в європейському і світовому освітньому просторі.

Список використаної літератури:

1. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / За ред. В. Кременя, Т. Левовицького, В. Огнев'юка, С. Сисоєвої. Київ : ВП «Едельвейс», 2013. 460 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка. Москва : Гос. изд. иностр. и национ. словарей, 1960. 900 с.
4. Поняття якості. *Сайт*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>.
5. Дошкільна освіта : словник-довідник: понад 1000 термінів, понять, назв / Укладачі К.Л. Крутій, О.О. Фунтікова. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. 324 с.
6. Фроленкова Н.О. Якість дошкільної освіти в Україні: феномен поняття. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 116–118.
7. Козак Л., Швидка І. Якість дошкільної освіти на сучасному етапі. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3–4. С. 198–208.
8. Крутій К.Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі : монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2006. 172 с.
9. Янко О.В. Організаційно-педагогічні умови управління якістю роботи сучасного дошкільного навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою». Луганськ, 2009. 22 с.
10. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. Навчальна книга. Тернопіль: Богдан, 2005. С. 465.
11. Тлумачний словник української мови / За ред. В.С. Калашника. 2-ге вид. Харків : Прапор, 2005. С. 529.
12. Слободчиков В.И. Теория и диагностика развития в контексте психологической антропологии. *Психология обучения*. 2014. № 1. С. 4–34.
13. Клименко М.О., Прищепя А.М., Вознюк Н.М. Моніторинг довілля : підручник. Київ : Вид. центр «Академія», 2006. 360 с.
14. Про внесення змін до Порядку проведення зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 1033.

- База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1033-2016-%D0%BF>.
15. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 р. № 54. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20>.
 16. Положення про дошкільний навчальний заклад : Постанова Кабінету Міністрів України № 305 від 12.03.2003 р. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF>.
 17. Рекомендації слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему: «Стан і проблеми законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні» (12.02.2020 р.). URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u137/rekomendaciyi_sluhan_07_02_20.pdf.
 18. Ознаки якості дошкільної освіти. URL: <https://vseosvita.ua/news/yakisni-dytsadky-dlia-vsikh-kabmin-maie-skhvalyty-kontseptsiu-rozvytku-doshkilnoi-osvity-19076.html>.
 19. Бєленька Г.В. Європейські вектори нової стратегії підготовки дошкільних педагогів. *Молодий вчений*. 2017. № 10.2 (50.2). С. 1–4.
 20. Алямовская В. Психолого-педагогический мониторинг как метод оптимизации деятельности педагогического коллектива. Москва, 2005. 16 с.
 21. Примірне положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти : Наказ МОН України № 372 від 16.04. 2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-metodichnij-kabinet-zakladu-doshkilnoyi-osviti>.
 22. Низьковська О. Якість дошкільної освіти: сутність, складники, шляхи досягнення. *Практика управління дошкільним закладом*. № 11, 2016. URL: <https://ezavdnz.mcfra.ua/512888?processDemo=true> (дата звернення: 2.06.2020).
 23. Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care. URL: https://ec.europa.eu/assets/eac/education/experts-groups/2011-2013/ecec/ecec-quality-framework_en.pdf (дата звернення: 04.07.2020).

Bielienska H., Kovalenko O., Shynkar T. Quality of preschool education in Ukraine and EU countries: measurement parameters and methodical support

The article reveals the approaches to the measurement parameters of the quality of preschool education in Ukraine and EU countries. The basic concepts of the research, namely, “quality”, “quality of education”, “quality of preschool education”, “monitoring”, “psychological and pedagogical monitoring” are defined. The normative and legal documents, which cover the issue of the quality of preschool education and its monitoring, are analyzed. We considered scientific researches in which questions of quality of preschool education and its measurement are covered. The article reveals the issue of the quality of preschool education in the EU countries. The measurement parameters of the quality of education identified by the European Commission within the framework of the international project “International quality criteria for preschool educational programs” (2019) – the quality of the structure, the quality of the process, the quality of results are considered. The measurement parameters of the quality of preschool education, proposed by experts from EU member states and stakeholder organizations – access, workforce, curriculum, evaluation and monitoring, management and funding are examined.

It has been found that a preschool institution will be competitive if the best examples of domestic and foreign experience are studied and implemented, if it is able to provide a high level of educational process, the statutory activity of which is based on humanistic concepts of education, providing a high level of general and psychological culture of the educational process, high quality of methodical support, which is manifested in the system of relations between preschool teachers and children, members of the teaching staff, educators and parents of pupils.

Only the high quality of preschool education will be able to satisfy the modern demands of parents and society.

Key words: *educational process, measurement parameters, methodical support, monitoring, psychological and pedagogical monitoring, quality, quality of education, quality of preschool education.*